

latio, cum nempe offerebantur res inanimæ, sed solidæ, ut fruges terræ. Aliud *libamen*, cum offerebantur liquida, puta vinum.

2. Ratione modi: aliud dicebatur *holocaustum*, et erat quando res oblata tota comburebatur (a græco *holos* totum, et *caio* ardere). Aliud *hostia pacifica*, cum una pars comburebatur; altera cedebat in usum Sacerdotum; et tertia in usum offerentium. Aliud *hostia pro peccato*, cum scilicet una pars in honorem Dei comburebatur; et alia cedebat in usum eorum Sacerdotum, qui in atrio templi vescebantur.

3. Ratione finis: vel *latreuticum* est, si totum in Dei honorem exhibeatur. Vel *eucharisticum*, si in gratiarum actionem offeratur. Vel *impetratorium*, si ad nova obtinenda beneficia destinatur. Vel *propitiatorium*, si ad Deo satisfaciendum pro peccatis fiat.

4. Ratione significationis: aliud est *absolutum*, quod tale per se est absque relatione ad alterum, nec est alterius commemoratio, ut mactatio pecudis: tale fuit Christi sacrificium in ara crucis. Aliud *relativum*, seu *commemorativum*, quod videlicet non est sacrificium nisi virtute alterius, ad quod refertur, cujus est commemoratio seu repræsentatio. Tale est Missæ sacrificium, quod ad sacrificium crucis refertur, cujus commemorationem, seu repræsentationem exhibet per duarum specierum consecrationem, seu mysticam immolationem.

635. De natura veræ Religionis est, ut quoddam sacrificiorum genus offeratur Deo: *Nam ex naturali ratione procedit, quod homo quibusdam sensibilibus rebus utatur, offerens eas Deo in modum debitæ subjectionis et honoris*¹. Hinc sacrificiorum usus cœpit ab ipso mundi principio; et sicut nullus est populus sine Religione, ita nullus invenitur sine sacrificio².

¹ Ita Angelicus, 2, 2, q. 85, a. 1.

² Hac de re audiatur Stapf, § 215: « Multam attentionem meretur, ab omni retro ætate opinionem viguisse, Divinitatem ab hominibus offensam nonnisi *effusione sanguinis*, seu victimis placari posse. Hæc populorum persuasio, quæ inter ethnicos postmodum horrendum in modum degeneravit, adeo, ut passim etiam homines mactarentur, absque dubio originem suam ex *primativa aliqua traditione* traxit (Gen. iv, 4). Atque duplici

Habemus in mundi exordio sacrificia Abelis et Caini; in lege naturæ sacrificia Melchisedech, Abraham, etc., et plurima habemus in veteri Lege ab ipso Deo præscripta. Sed omnia abrogavit Christus sacrificio suo cruento in cruce oblato, quod quidem incruente renovatur quotidie in Missa. Veterum autem sacrificiorum abrogationem, novique per totum terrarum orbem celebrationem prædixit Malachias his verbis: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen ejus in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda*¹.

636. Q. 2. *An in Eucharistiæ consecratione, quæ communi usu dicitur Missa, verum offeratur Sacrificium?*

R. Non solum calvinistæ, zwingliani, sociniani, methodistæ, rationalistæ, etc., qui inficiantur Christi præsentiam in Eucharistia, sed lutherani qui eam admittunt, veritatem sacrificii eucharistici negant: imo Lutherus dicit se a diabolo persuasum Missam abrogasse. Henricus VIII fere totam conservavit Missæ liturgiam: Eduardus VI universim mutavit; tandem Comitibus regni anno 1549 declararunt Eucharistiam esse quidem Sacramentum, non vero Sacrificium. — Sed de fide est Missam verum esse sacrificium, ut definiit Tridentinum: *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo proprium et verum sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam Christum ad manducandum dari, anathema sit*².

axiomate nitebatur: *Sanguinem* in unoquoque animanti esse sedem et principium vitæ (Gen. ix, iv et seqq.; Lev. xvii et xi; Deut. xii, xxiii et seqq.); tum vero dari aliquam *reversibilitatem*, id est in locum ipsius delinquentis qui mortem promeruerat, hostiam aliquam, *vicariam* substitui posse. Cf. Le Maistre, *Soirées de S. Pétersbourg*, vol. II. Generatim mos sacrificandi cum primis hominibus cœpit, et postea per omnes gentes diffusus fuit. » — V. Lacordaire, *Conférences: La tradition*. — Nicolas, *La Vierge Marie*, vol. I, c. viii — Ferraris, *v^o Sacerdotium, Sacrificium*. — Tadani, *Dei sacrifici religiosi di tutte le nazioni*. Genova, 1845.

¹ Cap. i. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 304.

² Sess. xxii, can. i. Ante sæculum IV obtinuit usus, ut sacrificium Eucharistiæ Missæ nomine donaretur; hoc enim tamquam jam noto utitur D. Ambrosius; putamus autem ex eo derivatum esse hoc nomen, quod sacrificio peracto, populus in pace dimittitur iis verbis: *Ite, Missa est*, nempe di-

Probatur 1. *Scripturis* : Christus in cœna seu Eucharistiæ institutione verum et proprium sacrificium Deo obtulit ; atqui illud ipsum quod Christus fecit, jussit fieri ab Apostolis eorumque in Sacerdotio successoribus per ea verba : *Hoc facite in meam commemorationem*¹; ergo in Missa in qua fit, quod Christus fecit, verum sacrificium offertur. Major patet : ad sacrificium commemorativum (cujusmodi est illud quod a Christo in cœna oblatum est, et offertur in Missa) duo suffiunt, nempe realis Christi præsentia in Eucharistia, et repræsentatio mortis Christi ad significandam omnipotentiam Dei auctoris vitæ et necis. Porro utrumque adest : 1. realis Christi præsentia, ut demonstratum est; 2. repræsentatio violentæ Christi mortis in cruce, per consecrationem videlicet panis et vini, quæ seorsim fit ad significandam separationem Sanguinis Christi ab ejus Corpore, ut ipsi adversarii concedunt. — Adde in Psalmis prædicatur Christus futurus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech : *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech*². At tantum Christus ita se gessit Sacerdotem in Eucharistiæ institutione : in ea si quidem obtulit illud ipsum quod Melchisedech obtulerat, panem nempe et vinum, suum scilicet corpus et sanguinem sub panis et vini speciebus.

Præterea Malachias aperte prædixit (ipsis etiam Rabbini fatentibus) abrogationem veterum sacrificiorum, et subrogationem novi sacrificii tempore Messiæ toto orbe celebrandi : *Et in omni loco sacrificatur, et offertur nomine meo oblatio munda*³. Jam vero hæc verba intelligi non possunt de sacrificio crucis, quod semel et uno tantum loco oblatum est; neque de sacrificio bonorum operum, quod aderat quoque in Lege veteri et in Lege naturæ : neque de alio præterquam de Eucharistiæ confectione, cui solum verba Malachiæ conveniunt. Ergo Eucharistia est veri nominis sacrificium.

missio est. Vocem enim *missa* pro *missione* vel *dimissione* sæpe cernimus adhibitam in monumentis ecclesiasticis. — V. Card. Bona, *Rerum Liturg.*, lib. I.

¹ Luc. xxii. — ² Ps. cix.

³ Malach., l. V, X et XI.

2. *Ex traditione*¹ : uti patet ex utriusque Ecclesiæ liturgiis, Conciliis, et unanimi Patrum consensu : res hæc est adeo evidens, ut eam fateri coacti sunt plures ex protestantibus, inter quos celebris Oxoniensis universitatis puseitæ professores². Ephesinum Concilium (anno 431) Eucharistiam vocat *sanctum, vivificum incruentumque sacrificium*; Chalcodonense (451) *terribile et incruentum sacrificium*. S. Hieronymus *legitimum Dei sacrificium, jure atque perpetuum*³ : S. Augustinus *sacrificium pretii nostri*⁴. Aliique Patres quotquot scripserunt de Eucharistia eam passim vocant *sacrificium, oblationem, hostiam, victimam*, etc., ut videre est penes Bellarminum⁵ (II).

Dices 1 : *Si Christus in ultima cœna verum obtulit sacrificium, jam tunc opus redemptionis nostræ erat consummatum; erat ergo inutile sacrificium crucis.* R. Sacrificium ultimæ cœnæ, licet verum et infiniti valoris, sacrificium crucis non evacuavit : quia ex decretis Dei Christus moriturus et superabundanter satisfactorus erat. Præterea sacrificium ultimæ cœnæ suum habebat valorem ex futuro crucis sacrificio, cujus quidem realis erat repræsentatio, cum in eo Christus realiter suum sanguinem et corpus exhibuisset : hinc Christus in ultima cœna aiebat : *Hic est sanguis meus novi Testamenti qui pro multis effundetur*, indicando nempe crucis sacrificium ; proinde sacrificium ultimæ cœnæ (ideo et missæ) est commemorativum sacrificii crucis. Neque pugnat, quod eo in casu effectus causam præcedat ; nam alia est ratio causarum physicarum, et alia moralium : in physicis causa debet præcedere effectum, non vero in moralibus ; alias nulla gratia in ve-

¹ V. Innocentii papæ III *De sacro altaris mysterio*, libri tres, nuperime Parisiis editi. — Mone, *Le Messe latine e greche del II e VI secolo con un fac-simile*. Francoforte sul Meno, 1850 (vid. *Annali Religiosi*, ser. II^a, vol. VIII, pag. 452).

² V. Wiseman, *Dissertazione sullo stato attuale del Protestantismo in Inghilterra*.

³ Cap. xlvi, in Ezech. — ⁴ *Confess.*, l. IX, c. xi.

⁵ Patrum consensum ultro fatetur doctor Grabe de protestantium secta : *Certum est, ait, Irenæum aliosque Patres quorum scripta habemus, tam eos qui viderunt Apostolos, quam eos qui immediate successerunt. spectasse Eucharistiam veluti novæ Legis sacrificium... Ceterum hæc doctrina, non est doctrina unius Ecclesiæ vel peculiaris Doctoris, sed erat doctrina et praxis Ecclesiæ universalis : Ecclesia eam acceperat ab Apostolis a Christo. Quod autem Apostoli Missæ sacrificium offerrent patet ex Act. xiii, ii; Act. ii, iv; I Corinth. x, xviii; Hebræor. xiii, x, V. Knoll.*

teri Testamento fuisset collata; collata enim fuit intuitu Salvatoris futuri.

Dices 2: *In Missa nulla fit occisio seu victimæ mactatio, quod tamen requiritur ad verum sacrificium.* R. Ad essentiam sacrificii non requiritur victimæ occisio; sic hircus in veteri Lege non occidebatur, sed emittebatur in desertum. Adde: sacrificium, quod offertur in Missa, est commemorativum sacrificii crucis: at in sacrificio commemorativo non requiritur victimæ occisio, cum ea jam præcesserit in sacrificio absoluto: unde satis est, ut sit illius realis representatio. Præterea in Missa mystica occisio habetur, seu mystice moritur Christus; nam vi verborum consecrationis corpus a sanguine sejunctum ponitur in altari, in quo Christus exhibetur tanquam occisus. Ergo Missa est verum sacrificium, imo unum et idem quoad substantiam cum sacrificio crucis, cum idem sit Sacerdos et hostia, nempe Christus, idem valor, nempe infinitus; sola autem offerendi ratio diversa sit. Hinc versus:

*Mortuus ille semel, licet ultra non moriatur,
Idem quotidie super aras sacrificatur.*

637. Q. 5. Quisnam minister sacrificii Eucharistici?

R. Duo occurrunt in Missa ministri, Christus et Sacerdos.

1. *Christus*, qui est primus ac principalis minister. *idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit*¹. Sane Christus est *Sacerdos in æternum, qui sempiternum habet Sacerdotium*²; oportet igitur, ut jugiter sacrificium offerat: quod agit Sacerdos uni ministerio. Unde Lateranense declarat: *Christum in hoc mysterio simul esse Sacerdotem et Sacrificium*³. Sane hic Sacerdotes loquuntur in persona Christi; verba enim consecrationis sunt verba Christi.

2. Post Christum ministri hujus Sacrificii sunt alii Sacerdotes, secundarii quidem (cum non per se, sed in Christi Domini persona sacrificium offerant), sed veri Sacerdotes; nam Christus Jesus tales illos instituit ordinavitque in persona Apostolorum, ut vere et realiter offerrent et sacrificarent, per ea verba: *Hoc facite in meam commemorationem.* Hinc Tridentinum eum anathemate damnat qui dixerit illis

¹ Tridentinum, sess. xxii, c. ii. — ² Hebr. vii.

³ Cap. *Firmiter*.

*verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi aliique Sacerdotes offerrent Corpus et Sanguinem suum*¹.

Etiam Ecclesia dicitur *offerre*, sed quatenus *Sacerdos non tantum in sua, sed in totius Ecclesiæ persona sacrificat*². Imo etiam fideles sunt sub aliqua ratione offerentes, sed non proprie. Hoc contingere potest tripliciter: vel *habitualiter*, quatenus nempe fideles sunt membra Ecclesiæ, qui de ejus bonis participant, etsi de iis non cogitent; vel *actualiter*, quatenus sacrificio assistunt; vel tandem *causaliter*, quando scilicet curant, ut Sacerdos pro ipsis specialiter celebret.

638. *Quod si necessario fatemur nullum opus adeo sanctum ac divinum.. tractari posse, quam hoc tremendum mysterium...; satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxime fieri potest interioris cordis munditie et puritate, atque exterioris devotionis ac pietatis specie peragatur*³. Ad quæ quidem consequenda plura ab Ecclesia sapienter præcepta sunt. — Caveamus omnes, ne de nobis illud verificetur: *Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur; nunc e contrario lignei sacerdotes aureis utuntur calicibus*⁴.

Art. I.— De tempore et loco celebrationis, ac Missæ stipendio.

639. Q. 1. An liceat celebrare in quolibet anni die?

R. In Ecclesia latina licet quolibet die celebrare, excepto pro omnibus Missis sub gravi die veneris sancti, et pro Missis privatis etiam sub gravi Sabbato sancto, et Feria v in Cœna Domini⁵. — Missa autem ex Rubrica ab aurora ad meridiem

¹ Sess. xxii, can. ii.

² Innocentius III, *De myst. Missæ.*—V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 507. — Croix, *De Sacrificio*, n. 16.

³ Tridentini verba, sess. xxii in *Decreto de observandis et evitandis in celebr. Missæ.*

⁴ Cap. *Ipsi sacerdotes lxxxii*, causa 1, q. 1. — V. Ferraris, *vº Missa*, a. 6.

⁵ Cap. *Sabbato*, de cons. dist. iii quoad diem veneris sancti. Quoad ceteros dies extat Decretum Clementis XI renovatum ab Innocentio XIII. — V. Ferraris, *vº Missa*, art. 5; *Aurora*.

dici potest; commune tamen est licere Missam terminare circa auroram, et illam incipere parum ante meridiem: imo Benedictus XIII et Clemens XII declararunt posse in hoc tolerari latitudinem tertiæ partis horæ tum ante auroram, tum post meridiem¹. Præterea communius et probabilius tradunt Roncaglia, Salmanticenses, Silvius, Viva, etc., quod celebrans non peccat mortaliter, nisi incipiat Missam integra hora ante auroram, vel una hora post meridiem. Si tamen adsit gravis causa, v. g., dandi Viaticum, aut solemnitatis, aut itineris vel funeris, ab omni peccato excusat, etsi dilatio vel anticipatio sit per integram horam.

Quibus datur privilegium una hora ante auroram vel post meridiem celebrandi, eo caute utantur ex Paulo III². Quod tamen privilegium intelligi debet de una hora ante vel post tempus pro aliis non privilegiatis neque lege neque consuetudine assignatum; alioquin privilegium parum prodesset.

640. Q. 2. *Ubinam licet Missam celebrare?*

R. Secluso Pontificis privilegio, commune est non licere, et quidem sub gravi, celebrare, nisi in Ecclesia publica, eaque consecrata vel saltem benedicta; ideo sine speciali facultate non licet in privatis Oratoriis³. Licet tamen in Oratoriis, quæ habent ingressum per viam publicam: item in

¹ Prout refert Benedictus XIV, *Notificatione* XII.

² V. Benedictus XIV, *Notificatione* XII. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 341 et 346.

³ Ita Tridentinum, sess. XXII, in *Decr. de celebr. Missæ*. Est tamen commune, et usu receptum posse Episcopum in aliquo casu particulari ob causam gravem ad tempus dispensare, ut extra Ecclesiam celebretur. Facultas quidem hoc permittendi sublata fuit Episcopis a Tridentino; id tamen intelligendum est de licentia perpetuo celebrandi per modum habitus juxta facultatem, quam prius habebant, non vero de licentia per modum actus pro aliquo casu ac necessitate (V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 359; *Homo Apost.*, tract. XX, n. 64). Hac quæstione delata nuper ad S. C. C.: « An Episcopus possit, justa interveniente causa, facultatem concedere celebrandi in Oratoriis privatis, responsum fuit: *Negative, nisi tamen magnæ et urgentes adsint causæ, et per modum actus tantum*; 20 sept. 1856. » « Les princes et les princesses du sang royal ont le privilège de faire célébrer la messe dans leurs chambres lorsqu'ils sont malades. C'est aussi la coutume d'offrir pour eux, lorsqu'ils sont morts, le Saint Sacrifice, dans la chambre ardente où leur dépouille mortelle est exposée. » Gousset.

Oratoriis erectis domibus religiosorum vel communitatis: item in Oratoriis quæ habentur in palatiis Episcoporum: hæc enim reputantur uti Oratoria seu Ecclesiæ publicæ¹.

Si autem locus sacer polluat, excretur, aut interdicitur, sub gravi tunc ibi prohibetur sacra peragere. Imo si templum sit interdictum interdicto generali, qui in eo celebrat, et jure incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ² (JJ).

641. Q. 3. *An Missarum stipendium sit legitimum?*

R. Olim fideles Sacerdotibus celebrantibus offerebant panem et vinum, et quod supererat, in victum eorumdem Sacerdotum ac Clericorum cedebat. Dein permissum fuit offerre oleum, spicas, uvas, etc. Demum hæc permissio complexa est ipsam pecuniam, quæ mittebatur in arcam suo tempore distribuenda in sustentationem ministrorum et pauperum. Successive invaluit usus, ut pecunia ipsis celebrantibus traderetur, qui pro offerentibus Missam applicarent³. Hoc Wiclephitæ uti simoniacum improbant, sed immerito: *Sacerdos enim*, ait Angelicus, *non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis; sed quasi stipendium suæ sustentationis*⁴. Et possunt etiam divites legitime stipendium accipere; sive enim Sacerdos sit dives sive pauper, stat semper illud Apostoli: *Qui altari deserviunt cum altari participant*⁵.

Quoad stipendii taxationem S. Concilii Congregatio declaravit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem quatenus adsit: *sin minus, statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem ejus arbitrio*. Hac de re ait Benedictus XIV: *Si ultra eleemosynam ab episcopo taxatam plus, sacerdos celebraturus exigat, non solum delinquit contra legem Ecclesiæ, verum etiam justitiam commutativam lædit. Etenim, uti argumentatur Suarez,*

¹ V. Acta Ecclesiæ Mediolan., p. IV: *De fabrica Eccl. et suppellect.*, ubi omnia necessaria accurate ac minutim describuntur. — Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v^o Ecclesia.

² C. *Episcoporum de priv.*, in 6. — V. Ferraris, *Biblioth.*, etc., v^o Missa, art. 4.

³ V. Benedictus XIV, *De Sacr. Missæ*, l. III, c. XXI. — Berleudi, *Dissert.* hac de re, ubi ostendit usum stipendii sæculo VII esse antiquiorem. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 345.

⁴ 2, 2, q. 10, a. 2. — ⁵ I Cor. IX.

quamvis missæ stipendium non habeat rationem pretii, nihilominus exposcit iustitia, ut aliqua proportio servetur inter illud et opus ad quod subeundum administratur; eamque proportionem definire, in pecta natura rei de qua agitur, ad solum episcopum spectat. Ob eandem rationem iudicio episcopi missarum eleemosynam taxantis stare debent etiam regulares quibus, sub suorum privilegiorum obtentu, nequitiam licet stipem illa majorem exigere quam episcopus præscripsit ¹.

Imo episcopus probabilis potest prohibere, ne accipiatur stipendium taxa minus; ratio quia alias videretur quasi vilescere sacrificium, ac naturam contractus induere. Si tamen non sit expressis verbis lata hæc prohibitio, commune est quod Sacerdos potest etiam recipere minus: verum caveat, ne id vergat in aliorum damnum, et abusus inde enascatur. Item potest etiam majus taxa, si sponte tribuatur, accipere: nec id potest per se vetare Episcopus; cum liberalitas non sit prohibenda. Alexander VII damnavit has propositiones: 1. *Non est contra iustitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre*; 2. *duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem* ².

642. *An (quæres) Sacerdos possit alteri tradere Missam celebrandam, retenta pro se parte stipendii?* R. Capellanus licet amovibilis et beneficiatus, et alii quibus commissa est perpetuarum Missarum celebratio et reditus certi annuatim sunt constituti (ut sunt etiam parochi, coadjutores titulares, et illi qui eorum vices gerunt) utique possunt celebrationem Missæ

¹ *De Syn.*, l. V, c. IX; et *Notificatione* LVI.

² V. Liguori, *Degli abusi nel prender le Messe, risposta ad un auctore anonimo*. An vero possit Presbyter accipere stipendium pro ea Missa, quam simul celebrat cum Episcopo in sua ordinatione, affirmat Benedictus XIV (*de Sacrif.*, l. III, c. x) exemplum urgens Græcorum, qui plerumque cum Episcopo concelebrant: et sane illa est vera Missa. *Quid de illo, qui omittit unam tantum Missam, pro qua stipendium accepit?* Probabilis peccat mortaliter, licet materia stipendii sit levis; quia hic gravitas non est a stipendio mensuranda, sed a fructu fraudato. Alii limitant, si ille qui stipem dedit, ignoret omissionem missæ; secus si illam sciat, quia tunc levi stipendio damnum potest redimere. Qui autem omittit unicam Missam gratis promissam, probabiliter non peccat graviter; quia simplex promissio per se non obligat sub gravi; nisi accedat votum, vel intentio graviter se obligandi, vel ex adjunctis aliter sit colligendum. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 317.

ex propria capellania, beneficio vel legato debita alteri sic tradere, modo alteri tribuantur taxam communem, quæ scilicet pro Missis manualibus a consuetudine vel Episcopi lege habetur taxata: constat ex Bulla *Nuper* Innocentii XIII, 25 nov. 1697 ¹.

Si vero agatur de alio quocumque, qui pro qualibet Missa accipit determinatam eleemosynam, id est de Missis manua-libus, nihil pro se retinere potest (nisi illa major eleemosyna non sit jam intuitu Missæ; sed potius et certo intuitu amicitiae specialis, paupertatis, propinquitatis, gratitudinis, etc.). Ratio est, quia ab Alexandro VII ad eliminandum quemcumque quæstum sub n. 9 diris devota est hæc propositio: *Potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, par alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta*: quod quidem mercimonium, seu turpis Missarum mercatura omnino prohibetur, etsi alius Sacerdos in minus stipendium (te quærente) consentiat, prout expresse declaravit Benedictus XIV Encyclica *Quanta cura* 30 junii 1741, ubi etiam in collectores Missarum, qui accipiunt pecuniam in loco, ubi largior eleemosyna solet tribui, et Missas celebrare faciunt ubi minor taxa tribuitur, infligit excommunicationem, si laici sint; si vero Clerici, suspensionem ipso facto ac reservatam. Imo eo in casu, ut probabilis ac communiter docent, restituendum est quod retentum fuit, Sacerdoti qui celebravit; nam Missa data fuit celebranda tali stipendio: qui igitur eam celebravit, jus habet ad illud totum stipendium (KK).

¹ Hoc valet etiam de ipsis locis piis, qui onere Missarum perpetuarum gravati sunt: « Il fut laissé par testament à une église 500 écus, à la condition qu'on fit avec le revenu célébrer tant de messes, à raison de trois jules chacune. Il fut demandé si ladite église pouvait donner au célébrant un seul jule, taxe commune et retenir les deux autres; il fut répondu par la S. C. du Concile, le 3 août 1658, affirmative, et reliquum cedere ad commodum Ecclesiæ. Ita Pavone, *Spicil. canonico-morale-giuridico-liturgico*, § 192; ubi plures alios casus ponit.

**Art. II. — De Missæ duratione, de altari
et hora præfixa deque Missarum numero et reductione.**

643. Q. 1. *Quale temporis spatium Missa lecta durare debet?*

R. Regula generalis est, Missam nec longiorem esse debere dimidia hora, ne adstantes tædio afficiantur: hinc si quis ob devotionem specialem vellet eam protrahere, celebrabit in privato, exemplo S. Philippi. Nec brevioris triente; qui autem infra quadrantem missam absolvit, difficulter poterit a mortali excusari, licet Missa sit ex brevioribus, uti de S. Maria in Sabbato. Hinc illud:

*Uno si fuerit brevior tua Missa quadrante,
Mortalis culpæ crederis esse reus.*

Rationem affert S. Alphonsus, nempe: *Quia in tum brevi spatio necessario Sacerdos committere debet duos graves defectus: alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum; alterum gravis scandali erga populum*¹. Vult porro Tridentinum, ut Ordinarii locorum sollicitè hac de re invigilent²; nam, ut ait Benedictus XIV ex Bellarmino: *Hæc Sacerdotum incuria est lacrymis uberrimis digna, cum videantur non credere majestatem Domini esse præsentem*³. Impossibile enim moraliter est in tanta temporis angustia reverenter agere cuncta præscripta, devitare periculum mutilandi verba, benedictiones, genuflexiones, etc. Et concessio etiam, quod ita lingua sit expedita, et persona prompta, ut omnia quam celerrime adimpleantur, Sacrificium semper erit devotionis vacuum,

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 400. Et in Opere, *La Messa e l'Officio strapazzati*, habet: « Je ne sais avec quelle conscience les curés et les sacristains admettent à célébrer dans leurs églises de tels prêtres qui disent la Messe avec tant d'irrévérence. »

² Sess. xxii, c. v de R. In Novariensi Diœcesi nuperrime lata est suspensio ipso facto in illos, qui *audent* Missam persolvere brevioris quarta horæ parte. Ita etiam egerat in sua Diœcesi S. Alphonsus, ac plures alii Episcopi.

³ Bulla *Annus qui*. It. *Notification*. xiv et xxxiv. — Synodus Novariensis vult hac in re incorrigibiles Episcopo denunciandos.

reverentiæ expers, ædificatione earens, ac tandem scandali causa tam præpropere festinatio.

644. Q. 2. *An peccat qui differt celebrare, stipendio accepto?*

R. Certum est, quod si quis tibi det eleemosynam, ut celebres pro ipso in hodierna festivitate, peccas, et teneris restituere quod accepisti, si postea Sacrum facias, nisi dantem advertas de impedimento. Item est, si petitam Missam pro aliqua urgente gratia impetranda, puta pro felici partu, pro lite vincenda, etc., Sacerdos omittat celebrare intra tempus aptum; nam circumstantia temporis tunc pertinet ad substantiam rei petitiæ: unde tempore transacto, Sacerdos tenetur stipendium restituere, etsi postea celebraverit¹. Quoad alias autem Missas manuales, de quibus nullum est tempus determinatum, quænam sit modica vel gravis dilatio non una sententia est: « Rappelons l'obligation grave qu'a tout prêtre (ait Alphonsus noster in sua Notificatione ad Clerum anno 1764) de ne pas différer la célébration de la Messe promise au delà de deux mois, quand ce sont des Messes pour les vivants, et d'un mois quand ce sont des Messes pour les morts: de manière que pour être exempt de faute grave on doit les célébrer au moins dans le délai que nous venons de mentionner. »

Ex his etiam deducitur, non esse tutos in conscientia qui beneficium, capellaniam vel legatum possident, si absque legitima probata causa onera Missarum annuatim implenda, differant de mense in mensem post annum; ideo magis quia illæ Missæ ordinariæ sunt applicandæ benefactoribus jam defunctis, quibus suffragandi necessitas urget.

Recte autem advertunt, quod si quis multas daret Missas alicui communitati ad celebrandum, non præsumitur contentus esse quod Missæ celebrentur cum tanta dilatione, prout si dedisset uni Sacerdoti. Verum neque intelligendum quod omnes illius communitatis Sacerdotes occupare se debeant ad eas subsecutive dicendas (supponi enim debet communitas alias etiam habere obligationes); sed quod Missæ distribuendæ sunt majori Sacerdotum parti (aut saltem alicui eorum con-

¹ V. Benedictus XIV, *De Sacrificio Missæ*, l. III, c. vii, n. 7.

venienti numero, si communitas est valde numerosa), et juxta distributionem factam poterit deinde communitas satisfacere intra tempus quod unicuique illius permittitur ad suam ratam satisfaciendam¹.

645. Lethaliter peccat qui non celebrat in Ecclesia, in altari, die aut hora destinata, si in hoc sæpius, sine causa, aut sine dispensatione delinquit²; et fundator altare illud, horam vel diem destinaverit ob motivum satis grave.

Dictum est *lethaliter peccat*, cum in re gravi infideliter agat. Volunt tamen non ideo ipsum teneri ad novam missam celebrandam; quia fundator principaliter censetur intendere missam, quæ celebrata fuit. Excipe nisi missa dicenda sit in altari privilegiato, et celebraverit in non privilegiato; nam tunc infideliter egisset cum detrimento alterius.

Sæpius, quia non est nisi veniale, si fiat raro, puta semel vel bis in mense; et facilius si mutavit tantum altare vel horam, non Ecclesiam.

Sine causa; nam non peccabit, si celebrat alibi ex justa causa, ut si altare sit execratum, si Ecclesia restauretur, si egressus e sacristia celebraturus altare jam viderit occupatum.

Sine dispensatione, quam quidem elargiri potest Papa, cum sit omnium sacrorum universalis moderator. Utrum vero etiam Episcopus possit dispensare quoad diem, tempus et locum, dicunt Concina, Croix, Roncaglia, etc., quod si fundator hæc determinaverit ob causam gravem, quæ adhuc subsistit, v. g., ob populi commoditatem (nisi ei in foundatione sit data facultas), non potest Episcopus dispensare.

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 517. Quoad officia vero ac Missas, quæ celebrantur ex oblationibus quæ in capsula mortuorum reperiuntur ex approbato usu aliquarum regionum, non est necesse ut omnes mensiles elemosynæ singulo quoque mense consummantur; sed satis erit, si identidem, cum suppetit tempus, juxta morem regionis hæc Missæ et officia celebrentur. Hoc enim utique sciunt fideles, et sciunt etiam Parochum pluribus aliis ligari obligationibus, atque ideo merito consentientes habentur, cum neque ignorent semper hisce manualibus legatis satisfieri; et aliunde id maxima ex parte constituit plurium Parochorum dotem congruam.

² V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 529; et *Homo Apost.*, tract. XV, n. 75. — Ferraris, *vº Missa*, a. 2 et 3. Item si Missa votiva petitur, votiva dicenda est ad satisfaciendum obligationi; item Missa de requie, si talis Missa postuletur, nisi tali die sit prohibita. Ita nuper S. C. R. 12 sept. 1840.

Aliiter potest; nam ejus est bono suæ Diœcesis consulere; aliunde voluntas testatoris tantum in accidentibus omittitur. Sed contraria decreta refert Lucius Ferraris, quorum vi semper est recurrendum ad S. Sedem¹: et talis est praxis apud nos.

Tandem *et fundator altare illud, horam vel diem destinaverit ob motivum satis grave*, ob populi commoditatem, vel familiæ suæ bonum, aut ob speciale cultum Sancti, aut in memoriam alicujus gratiæ, etc. Si enim certo constet, vel nullam adesse specialem causam, vel illam jam omnino cessasse, tunc Sacerdos mutando altare, horam vel diem non peccabit, nisi venialiter. Imo ne venialiter quidem, si celebret in altari privilegiato, quia tunc melius bono fundatoris consulit; vel anticipet diem, quia anticipat suffragia. Verum non liceret anticipare, si Missa sit celebranda pro defunctis talis loci aut familiæ; nam qui moriuntur post illam anticipationem, fraudarentur suffragio. *Lugo*.

Ceterum dispensata localitate, adhuc subsistit manutentio Ecclesiæ reddenda; cum sit quædam dos illius.

646. Q. 5. *Quot Missas tenetur celebrare beneficiatus?*

R. Beneficiatus tenetur sub mortali ex justitia vel per se vel per alium ad illum numerum Missarum, quæ in foundatione sunt impositæ; intercedit enim ea de re contractus inter patronum et beneficiatum (in die tamen Nativitatis Domini qui ad quotidianam Missæ applicationem tenetur, sufficit si unam tantum applicet). — Qui tamen tenetur celebrare quotidie per seipsum, communissime docent ipsum quater vel sexies posse in anno pro se celebrare, vel pro amico aut conjunctis, modo stipendium non accipiat; quia in hoc rationabiliter præsumitur consensus fundatoris. Imo dicunt ipsum posse reverentiæ causa abstinere a celebrando semel

¹ *Biblioth. Canon.*, etc., vº Capellani. — Hic notandum, quod obtenta ab Episcopo facultate quovis loco celebrandi, semper intelligitur in ejus Diœcesi, atque ita se habent Rescripta, quæ per Episcopos obtinentur. Diximus *ab Episcopo*; si enim Papa hanc facultatem faceret per suas Congregationes, licet celebrare ubique, etiam extra Diœcesim, si nulla sit facta restrictio; cum Papæ facultas sit in totum orbem, neque ea sit restringenda, si de restrictione non constat.

in hebdomada: ita ex jure Canonico, ubi dicitur Capellanum teneri quotidie celebrare, *salva honestate sua et debita devotione*¹: hoc tamen non valet, vel si de contraria fundatoris voluntate constet; vel si intersit Ecclesiæ, ut quotidie celebretur; vel si in fundatione cautum sit, ut Missa quotidie celebretur aut per se aut per alium: tunc nulla dies potest esse sine Missa.

647. *Quid si beneficiatus infirmetur?* Si infirmitas est brevis, beneficiatus non tenetur celebrare per alium, nisi velit expresse fundator, ut nunquam desit Missa. Sed quænam brevis infirmitas? Layman et Salmanticenses eam extendunt ad mensem cum Concilio Mediolanensi VII; ibi tamen dicitur *judicio Episcopi*. Concina, Lugo, Navarrus et Filliucius ad duos menses; alii cum Anacleto, Bonacina, Elbel, Diana, etc., ad 15 dies. Omnes opiniones videntur æque probabiles; sed ultima est communior, et pro ea Pitonius affert declarationem S. C. Congregationis 27 nov. 1695 (et in hanc consentit Synodus Novariensis, pag. 110²). Quod si infirmitas diutius perseveret, tunc beneficiatus tenetur omnino per alium celebrare, vel dispensationem expostulare³.

648. *Si deficiant reditus potestne beneficiatus Missas minuire?* Si deficiant ex toto et sine sua culpa, beneficiatus non tenetur Missas beneficii celebrare, ut definivit S. C. C. — Si vero deficiant tantum ex parte, distinguendum est: vel fundator ipse congruam eleemosynam designavit pro qualibet Missa, dicendo, v. g.: *Lego duas libellas pro qualibet missa,*

¹ Ex c. *Significatum de præb.*

² Alasia docet (in quo consentit etiam Synodus Novariensis), quod Capellanus ordinatus titulo Capellanie si sit pauper ita ut aliter vivere non possit, non tenetur per alium celebrare, etiamsi infirmitas excederet 15 dies, idque probat Decreto S. C. C. 18 sept. 1685. Verum in hoc decreto quod refert Benedictus XIV (*De sacr.*, l. III, c. xxxii, n. 6) de hac re nullum verbum. Hæc infirmitas ex eodem clarissimo Alasia non debet esse ob ebrietatem vel crapulam contracta, seu graviter culpabilis. Quod tamen alii negant; quia leges non querunt quomodo sit contracta infirmitas, sed an sit contracta.

³ V. Liguori, *Homo Apost.*, tract. XV, n. 75; et *Op. Mor.*, l. VI, n. 555. — Il. appendix secunda in fine primi vol., vº *Capellanus*. — Ferraris, *Biblioth.*, vº *Capellanus*.

aut tot missæ in anno dicantur juxta reditum annuum ad taxam synodalem, etc. Vel eleemosynam designavit in genere tantum, v. g.: *Centum missæ dicantur singulo quoque anno.*

Si 1, adhuc certum videtur, posse ex se beneficiatum illum Missas imminuere; sicuti ex se tenetur augere Missas, si augeantur annui reditus. Si 2, tunc recurrendum est ad sanctam Sedem apostolicam pro Missarum reductione, etenim talis est praxis, et tale est præceptum⁴.

Porro Missarum reductio proprie accepta est *immunitio quædam numeri Missarum celebrandarum per legitimam auctoritatem*. Dicitur 1. *celebrandarum*; nam reductio respicit tempus futurum: unde si agatur de anteactis Missis minuendis, dicitur *remissio*, vel etiam *condonatio*; 2. *per legitimam auctoritatem*, quæ quidem non est Episcopus, sed suprema Sedes, ut sacra ipsa Concilii Congregatio declaravit, approbantibus Urbano VIII et Innocentio XII⁵. Sedes autem apostolica solet rem cognoscere atque definire per organum Congregationis sic dictæ *Fabricæ sancti Petri*: ejus definitio *compositio* nomine nuncupatur. Item postulantiibus Episcopis, hanc facultatem elargiri solet, etiam quoad dispensandos Regulares (quatenus se subjiciant Episcopo Diæcesis): ita docet Pasqualigus, prout refert Benedictus XIV (*LL*)⁵.

Art. III. — De cæremoniis, idiomate, voce, et requisitis ad missam; de defectibus et interruptione.

649. Q. 1. *Quid de cæremoniis in Missæ celebratione?*

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 551. — Synodus Novariensis, p. 115.

² Bulla Innocentii *Nuper* vid., t. I in fine. — Possunt quidem Episcopi sententiam dicere de validitate vel subsistentia legati; cum hoc adhuc sit de eorum jurisdictione: non tamen valide ipsius legati Missas moderari. Facultas enim Episcopis in Tridentino (sess. xxv. c. iv, de R.) facta hac de re *intelligitur tantum de prima Synodo post idem Concilium celebrata, ac de oneribus Missarum celebrandarum ante idem Concilium impositis*, ut declaravit S. C. C.

³ *De Syn. Diæc.*, l. XIII, c. ult. Hæc delegata facultas extenditur etiam ad Anniversaria atque ad Missas solemnes. Sed nisi sit specialis mentio, non ea complectitur legata, quibus præcipitur eleemosyna aut dos aliqua pauperibus distribuenda. Item est si Missa debeatur ex quasi contractu: non reducitur, nisi consentiat cujus interest.

⁴ V. Gaume, *Catéchisme de persévérance*, part. IV, leq. xi. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 400.

R. Nihil est in Missæ cæremoniis, quibus utitur Ecclesia catholica, quod non sit sanctum et pium. De fide est a Tridentino definitum: *Si quis dixerit cæremonias, vestes et externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia catholica utitur irritabilia impietatis esse magis, quam officia pietatis, anathema sit*⁴. Præcipuos ritus ab Apostolica traditione ac disciplina manare evincunt antiquæ Liturgiæ omnes, quæ supersunt: et Patres antiquissimi confirmant, ut Justinus, Tertullianus, Cyprianus, etc., qui modo unum, modo alterum ritum memorant⁵. Idque sane exigit tum tanti Sacrificii sublimitas; tum hominis infirmitas, qui non nisi adminiculis exterioribus ad rerum divinarum contemplationem facile attollitur. Hinc patet impune omitti non posse⁵.

An tamen omnes omnino Rubricæ sint in præcepto, inter diversas sententias dicimus cum Merati, Quarti, Continuatore Tournely Rubricas de agendis intra Missam omnes esse præceptivas et obligare juxta materiæ gravitatem. Probat ex Bulla S. Pii V, quæ apponitur in fronte Missalis, ubi sic: *Mandantes et districte præcipientes omnibus, et singulis in virtute sanctæ obedientiæ, ut ceteris omnibus orationibus et ritibus ex aliis Missalibus imposterum penitus omissis, Missam juxta ritum, modum et normam, quæ per Missale hoc a nobis nunc traditur, decantent et legant*. Hinc non excusatur a veniali qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, vel qui advertenter non genuflectit usque ad terram, vel altaris deosculationem omittit, vel perturbat benedictiones eas agens nimis celeriter aut nimis prolixè. — Rubricas autem de agendis extra Missam, ut orationes antè vel post ipsam, dicimus tantum directivas; ideo eas omittere per se peccatum non esse, præcluso scandalo⁴.

650. Præter Rubricas Missalis habentur etiam decreta ac declara-

⁴ Sess. XXIII, can. VII. Est directè contra novatores, et indirectè etiam contra Synodum Pistoriensem, quæ hac in re plures novitates sicut in ceteris induxit.

⁵ V. Renaudotius, Martenius, Le Brunius, etc.

⁵ Tridentinum, sess. VII, can. XIII.

⁴ Preces in induendis vestibus pro Missa præscriptæ, etsi de se non cadant sub præcepto; vix tamen sine aliquo peccato negligentiae aut tædii spiritualium omitti possunt; ita Continuator Tournely, cui pro praxi consentit Liguori in libro: *Delle cerimonie della Messa*. Idem dicendum de manuum lotionè ante Missam, ob magnam munditiem, quam hoc Sacramentum requirit. Est autem redarguendus abusus qui crescit in dies, confabulandi, ridendi, etc., dum Sacerdos ad Missam se parat, vel vix ab altari recedens. De tali Sacerdote quæri nonnumquam potest cum Tertulliano: *Sacrificat, an insultat?*

tiones S. Rituum Congregationis, quæ facultatem habet a Sixto V dubia omnia circa ritus declarandi; ideoque illius resolutiones habentur uti Pontificia oracula. Notant tamen non omnes ejus declarationes esse decreta rigorosa sumpta ad obligandum totum orbem; sed ea tantum quæ emanant in forma præcepti generalis, vel saltem in fine proferunt hanc vel similem decreti clausulam, v. g., *ab omnibus servetur*, ab omnibus servari mandamus, etc. Quod si secus obligent tantum illos pro quibus illæ declarationes specialiter datæ sunt. Attamen ut obligent sive totum orbem, sive particularem locum a quo postulantur, non est necesse ut de iis sit facta relatio Pontifici; sufficit si insertæ in authentica collatione.

Quæ omnia eruunt ex sequentibus S. Rituum C. responsis: — *a.* ad quæsitum, an decreta a S. Congregatione emanata, et responsiones quæcumque ab ipsa propositis dubiis scripto formiter editæ, eandem habeant auctoritatem ac si immediate ab ipso S. Pontifice promanarent, quamvis nulla facta fuerit de iisdem relatio Sanctitati Sux, responsum fuit (25 maii 1846 Ordinis Prædicator) *affirmative*, quod quidem rescriptum auctoritate sua Pius IX confirmavit 17 juli 1848; — *b.* ad quæsitum, cum in declaratione S. R. C. 25 maii 1846 cit., sancitum fuerit decreta et responsiones ab ipsa emanatas, dummodo scripto formiter editæ fuerint, eandem auctoritatem habere ac si immediate ab ipso Pontifice promanarent, quæritur an per verba *dummodo formiter scripto editæ fuerint*, sufficiant quod sint subscriptæ a S. R. C. præfecto et secretario, ac ejusdem sigillo munitæ; seu potius requiratur ut sint vel Romæ vel ab Episcopis in suis diocesisibus promulgatæ? et quatenus affirmative ad 1^{am} partem, negative ad 2^{am}, an tanquam formiter edita habenda sint decreta et responsiones in Gardelliana authentica Collectione insertæ; responsum fuit (8 apr. 1854, Romana): *Ad 1 affirmative ad primam partem; negative ad secundam; ad 2 affirmative, uti patet ex adjecta declaratione*; — *c.* ad quæsitum, an decreta S. R. Congregationis dum eduntur derogent cuicumque contrariæ invectæ consuetudini etiam immemorabili, et in casu affirmativo, obligent etiam quoad conscientiam, responsum fuit (11 sept. 1847, Angelopolitan.): *Affirmative, sed recurrendum in particulari*. Ideo quoadusque recurratur, nulla culpa si conformemur usui, uti dicunt: quod idem sentit Amort: qui quidem quærit quid agendum, si in aliqua Diocesi vel Ordine religioso vigeat consuetudo contraria Rubricis, et respondet: *S. R. Congregatio constanter tolerat consuetudinem, saltem immemorabilem contrariam Rubricis. Itaque tuto conscientia licet se conformare consuetudini diæcesis præsertim in rebus levioris momenti, quæ non cedunt in deformitatem cultus publici. Item vel ecclesiæ particularis ubi moratur, ut addunt*